

Opinia
Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej
w sprawie
Projektu „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej
na lata 2023 - 2027”

Analizując zapisy ostatniej wersji projektu „Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej”, ZGWRP podtrzymuje swoją wcześniejszą opinię w tej sprawie z 15 lutego 2021 r. Szczególne nadzieje wiązaliśmy z założeniami V filaru SOR przewidującego praktyczne rozwinięcie założeń „Paktu dla obszarów wiejskich”, zakładającego określenie konkretnych działań i przyjęcie odpowiednich instrumentów do ich realizacji. Według naszych wcześniejszych opinii mogłoby to być istotnym krokiem w przełamaniu impasu rozwojowego znacznej części obszarów wiejskich i przyczynić się do trwałego, społecznie i gospodarczo zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich.

Wydając niniejszą opinię Związek uwzględnił Komunikat Komisji Europejskiej z 30 czerwca 2021 r. nt. długoterminowej wizji dla obszarów wiejskich UE – w kierunku silniejszych, lepiej dostępnych i zamożnych obszarów wiejskich do 2040 r. **Komunikat wskazuje, że państwa członkowskie powinny korzystać i wspierać obszary wiejskie nie tylko ze środków WPR, ale również ze środków polityki spójności. Zdaniem Komisji wsparcie dla obszarów wiejskich powinno być uwzględnione m.in. w Instrumencie na rzecz Odbudowy i Zwiększania odporności, programie InvestEU oraz innych programach europejskich, krajowych i regionalnych. Tym samym będzie stosowana tzw. zasada *rural proofing*.**

Związek jednoznacznie stwierdza, że dotychczasowe instrumenty wsparcia rozwoju obszarów wiejskich okazały się niewystarczające. Stąd właśnie wynikają różnice w standardach i jakości życia mieszkańców miast i wsi.

Związek pozytywnie odnosi się do obecnego, zmienionego zgodnie z polityką europejską, WPR-u, w zakresie wsparcia rolnictwa, rolników i gospodarki żywnościowej. Natomiast Strategia ta nie zakłada prawie żadnych działań, interwencji i środków mających przyczynić się do likwidacji na obszarach wiejskich skumulowanych niekorzystnych czynników w postaci: niedostatecznej infrastruktury technicznej i społecznej. Na działania w tym zakresie dedykowane będą znikome – nie tylko w stosunku do potrzeb, ale także znikome w stosunku do dotychczasowych demarkacji środki wsparcia. Znaczne ograniczenia dotyczą także podejścia LEADER, w ramach którego realizowano wiele lokalnych przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym.

Związek stwierdza, iż same deklaratywne zapisy, że rozwój infrastruktury i poprawa jakości życia na obszarach wiejskich zostaną objęte wsparciem w ramach innych polityk i programów to za mało. Deklaracje nie przełożą się na zapewnienie środków związanych z pilną potrzebą wsparcia rozwoju obszarów wiejskich. Tak jak wielokrotnie już bywało: zapisy pozostaną tylko zapisami. Bez konkretów i zobowiązań! Dlatego też oczekujemy na transparentne pokazanie: jakie działania i programy będą skierowane na obszary wiejskie w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej. Oczekujemy odpowiedniej demarkacji środków w polityce spójności, regionalnych programach operacyjnych (RPO) i innych programach krajowych dedykowanych dla samorządów z obszarami wiejskimi. Jeżeli rozwój obszarów wiejskich ma być oparty przede wszystkim na politykach i programach nie będących w gestii Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, które nie dysponuje środkami wsparcia, ponownie wnosimy o przeniesienie tej problematyki do resortu zajmującego się rozwojem kraju, wg. działań administracji państwowej.

Zarząd ZGWRP, niezależnie od powyższego, jednoznacznie wskazuje, że dla zapewnienia właściwego rozwoju obszarów wiejskich i likwidacji dystansu w standardach życia w miastach i na wsi niezbędne są nowe wizje, programy oraz innowacyjne spojrzenie na wsparcie systemowe szans rozwoju obszarów wiejskich – przy uwzględnieniu następujących uwag:

- **Opracowanie polityki rozwoju obszarów wiejskich. Polityka ta wraz z polityką rozwoju miast powinna stanowić jeden spójny dokument Polityki Rozwoju Polski, a nad jego realizacją powinien sprawować nadzór właściwy minister odpowiedzialny za rozwój.**
- Zastosowanie w programach wspierających rozwój obszarów wiejskich takich instrumentów finansowych, które realnie wpłyną na zmniejszenie dysproporcji w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi.
- Utworzenie krajowego **Funduszu Rozwoju Polskiej Wsi**. ZGWRP domaga się o to od wielu lat na podstawie naszych doświadczeń wynikających z programów przedakcesyjnych (np. SAPARD) oraz późniejszych perspektyw budżetowych UE. Zasady dotychczasowej partycypacji gmin z obszarami wiejskimi w politykach oraz programach krajowych i europejskich, wprowadziłyby oblicze polskiej wsi, ale nie przyniosły oczekiwanych kompleksowych rezultatów.
- Wzmocnienie mechanizmu wyrównawczego w finansowaniu gmin z obszarami wiejskimi i wprowadzenie subwencji ekologicznej dla gmin objętych różnego rodzaju formami ochrony przyrody, jako rekompensaty za ograniczenia rozwojowe tych obszarów.
- Faktyczne wsparcie oświaty wiejskiej, uwzględniając to, że poprzez likwidację gimnazjów obniżona została ranga, a tym samym poziom wykształcenia uzyskiwanego na miejscu. Przekazywana do samorządów subwencja oświatowa w coraz mniejszym stopniu pokrywa rzeczywiste koszty funkcjonowania oświaty. W niezamożnych gminach wiejskich nie ma zasobów nie tylko na uzupełnienie

niewystarczającej subwencji oświatowej, ale nie ma też środków na ponadstandardowe programy oświatowe i zajęcia dodatkowe podnoszące poziom nauczania. Należy zerwać ze stereotypem, że bieda łączy się ze słabą edukacją.

- Pozytywnie oceniając zwiększenie finansowania w programie budowy i remontów dróg lokalnych, wskazujemy jednocześnie, iż podobne programy należy stworzyć w regionach. Programy te powinny preferować partnerstwo, także partnerstwo publiczno-prywatne i systemy szkieletowe.
- Opracowanie programu, specjalnie dedykowanego obszarom wiejskim i małym miastom, którego celem byłaby gazyfikacja tych terenów. W tym zakresie obecny stan prawny wymaga uproszczenia procedur, racjonalizacji kosztów realizacji infrastruktury gazowej i jej eksploatacji. Bez dostępu do gazu bardzo trudna będzie transformacja w kierunku nowego, zielonego ładu oraz uzyskanie pozytywnych efektów programu „Czyste powietrze” na obszarach wiejskich.

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej ponownie podkreśla, że planowanie rozwoju obszarów wiejskich opartego na środkach pochodzących ze Wspólnej Polityki Rolnej, - głównie na II filarze WPR, będzie działaniem iluzorycznym i bardzo ograniczonym oraz niewspółmiernym w stosunku do potrzeb. Potwierdza to Komunikat Komisji Europejskiej z 30 czerwca 2021 roku.

Przewodniczący
Związku Gmin Wiejskich RP

Krzysztof Iwaniuk

Poznań, dnia 18 listopada 2021 r.